EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 29.4.2026
COM(2026) 174 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

merten aluesuunnittelun puitteista annetun direktiivin 2014/89/EU täytäntöönpanon edistymisestä

Toinen kertomus

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

merten aluesuunnittelun puitteista annetun direktiivin 2014/89/EU täytäntöönpanon edistymisestä

Toinen kertomus

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto 2
2. Täytäntöönpanon edistyminen edellisen kertomuksen jälkeen 3
   - 2.1. Merten aluesuunnitelmien hyväksyminen ja tarkistaminen 3
   - 2.2. Merten aluesuunnitteludirektiivin merten aluesuunnitelmia koskevien vaatimusten täytäntöönpano 7
     - 2.2.1. Merten aluesuunnitteludirektiivin 5 artiklan 1 kohta – ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan noudattaminen 7
     - 2.2.2. Ympäristöön liittyvien, taloudellisten ja sosiaalisten näkökohtien sekä turvallisuuteen liittyvien näkökohtien huomioiminen 9
     - 2.2.3. Johdonmukaisuuden edistäminen 10
     - 2.2.4. Maa- ja merialueiden välinen vuorovaikutus 12
     - 2.2.5. Sidosryhmien ja kansalaisten osallistuminen 13
     - 2.2.6. Parhaiden käytettävissä olevien tietojen käyttö ja tietojen jakaminen 14
     - 2.2.7. Jäsenvaltioiden välinen ja merialuetason yhteistyö 16
     - 2.2.8. Yhteistyö kolmansien maiden kanssa 17
   - 2.3. Täytäntöönpanon haasteet 18
3. Tulevat toimet 19

1. JOHDANTO

Tämä on toinen kertomus, jonka Euroopan komissio antaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle merten aluesuunnittelun puitteista annetun direktiivin 2014/89/EU, jäljempänä ’merten aluesuunnitteludirektiivi’, 14 artiklan 2 kohdan nojalla. Kertomuksessa esitetään yleiskatsaus jäsenvaltioiden edistymisestä merten aluesuunnitteludirektiivin täytäntöönpanossa vuonna 2022 julkaistun ensimmäisen komission kertomuksen[1] jälkeen. Siinä luodaan tosiseikkoihin perustuva analyyttinen katsaus saavutettuun edistykseen merten aluesuunnitteludirektiivin 14 artiklan 2 kohdan sisältämien raportointivelvoitteiden mukaisesti.

Kertomuksessa keskitytään seuraaviin aiheisiin:

- jäsenvaltioiden edistyminen merten aluesuunnitelmien hyväksymisessä, uudelleentarkastelussa ja ajan tasalle saattamisessa

- merten aluesuunnitteludirektiivin keskeisten suunnitteluvaatimusten täytäntöönpano, mukaan lukien ekosysteemiin perustuva lähestymistapa, ympäristöön liittyvien, taloudellisten, sosiaalisten ja turvallisuusnäkökohtien huomioon ottaminen, maa- ja merialueiden välinen vuorovaikutus, johdonmukaisuus muiden politiikkojen kanssa, sidosryhmien osallistuminen, tietojen käyttö sekä yhteistyö EU:ssa ja kolmansien maiden kanssa

- uudet toimintatavat sekä jäsenvaltioiden väliset erot ja yhteiset haasteet, kun merten aluesuunnittelussa siirrytään ensimmäisestä hyväksymisvaiheesta myöhempiin suunnitteluvaiheisiin.

Komission analyysin perusteella merten aluesuunnitteludirektiivin täytäntöönpano on käynnissä kaikkialla EU:ssa. Tällä hetkellä 22 rannikkojäsenvaltiosta 20 on hyväksynyt vähintään yhden merten aluesuunnitelman. Monet jäsenvaltiot ovat jo ryhtyneet tarkastelemaan uudelleen tai tarkistamaan suunnitelmiaan tai saattamaan niitä kohdennetusti ajan tasalle. Useat jäsenvaltiot ovat siirtymässä toiseen tai kolmanteen suunnitteluvaiheeseen, mikä tarkoittaa siirtymistä merten aluesuunnitelman valmistelusta toteutukseen, seurantaan ja mukautuvaan tarkistamiseen.

Tämä kertomus perustuu pääasiassa jäsenvaltioiden toimittamiin merten aluesuunnitelmiin ja niihin liittyviin asiakirjoihin, Euroopan merten aluesuunnittelufoorumin kautta saatavilla oleviin tietoihin sekä komission teettämän taustatutkimuksen[2], täytäntöönpanovuoropuhelun[3],

---

1 COM(2022) 185 final – Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle merten aluesuunnittelun puitteista annetun direktiivin 2014/89/EU täytäntöönpanon edistymisestä.

2 Study on the implementation by EU Member States of Directive 2014/89/EU on Maritime Spatial Planning.

3 Implementation dialogue on the implementation of the Maritime Spatial Planning Directive with Commissioner Costas Kadis – Oceans and fisheries.

komission asiakirjojen[4] sekä hankkeiden ja muiden lähteiden[5] avulla kerättyyn näyttöön. Ne muodostavat yhdessä tässä esitetyn arvioinnin analyyttisen perustan.

2. TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN EDELLISEN KERTOMUKSEN JÄLKEEN

2.1. Merten aluesuunnitelmien hyväksyminen ja tarkistaminen

Merten aluesuunnitteludirektiivin 15 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot laativat merten aluesuunnitelmat 31. maaliskuuta 2021 mennessä ja antavat ne kolmen kuukauden kuluessa niiden julkaisemisesta tiedoksi komissiolle ja muille jäsenvaltioille, joita asia koskee (14 artiklan 1 kohta).

Tässä kohdassa esitetään yhteenveto merten aluesuunnitelmien täytäntöönpanon edistymisestä komission edellisen kertomuksen jälkeen 3. toukokuuta 2022 ja 1. tammikuuta 2026 välisenä aikana.

Vaikka merten aluesuunnitelmien laatimisen määräajaksi on merten aluesuunnitteludirektiivissä asetettu 31. maaliskuuta 2021, niiden hyväksymisen ja tarkistamisen aikataulut sekä hyväksymis- ja tarkistamistavat vaihtelevat edelleen eri puolilla EU:ta. Näytön keräämisen määräajan jälkeen **20 rannikkojäsenvaltiota 22:sta** on hyväksynyt merten aluesuunnitelmansa. Hyväksyminen on nopeutunut merkittävästi vuodesta 2022. Kahdeksan jäsenvaltiota hyväksyi suunnitelmansa vuosina 2022–2024, ja Portugali ja Tanska saivat hyväksymisen ja alustavan ajan tasalle saattamisen päätökseen samalla aikavälillä.[6] Varmistaakseen merten aluesuunnitteludirektiivin täytäntöönpanon komissio käynnisti vuosina 2021–2023 kahdeksan rikkomusmenettelyä[7], joista kuusi päätettiin sen jälkeen, kun kyseiset jäsenvaltiot olivat hyväksyneet merten aluesuunnitelmansa. **Kreikka ja Kroatia**[8] eivät ole vielä hyväksyneet kaikki merivedet kattavaa suunnitelmaa, vaikka asiaa koskeva työ on käynnissä kummassakin jäsenvaltioissa. Komissio tekee tiivistä yhteistyötä näiden

4 Meristrategiapuitedirektiivin arviointi (SWD(2025) 50 final).

5 Ks. esim. Zaucha et al., Implementing the EU MSP Directive: Current status and lessons learned in 22 EU Member States, *Marine Policy*, 2025.

6 Bulgaria (2023), Tanska (2023), Viro (2022), Espanja (2023), Ranska (2022), Italia (2024), Kypros (2023), Portugali (Azorit, 2024), Romania (2023) ja Ruotsi (2022).

7 Vuosina 2021–2023 käynnistettiin rikkomusmenettelyt Bulgariaa, Kreikkaa, Espanjaa, Kroatiaa, Italiaa, Kyprosta, Portugalia ja Romaniaa vastaan, koska ne eivät olleet laatineet merten aluesuunnitelmia ja toimittaneet niitä komissiolle merten aluesuunnitteludirektiivin mukaisesti. Bulgariaa (INFR(2022)2025) ja Espanjaa (INFR(2022)2027) koskevat rikkomusmenettelyt päätettiin vuonna 2023. Kyprosta (INFR(2021)2227), Portugalia (INFR(2023)2042) ja Romaniaa (INFR(2021)2224) koskevat rikkomusmenettelyt päätettiin vuonna 2024. Italiaa koskeva rikkomusmenettely (INFR(2021)2223) peruutettiin joulukuussa 2024. Ainoastaan Kroatiaa (INFR(2021)2225) ja Kreikkaa (INFR(2021)2226) vastaan käynnistetyt rikkomusmenettelyt ovat edelleen käynnissä.

8 Kreikan osalta Euroopan unionin tuomioistuin antoi 27. helmikuuta 2025 tuomion asiassa C-128/24 (Euroopan komissio v. Helleenien tasavalta). Tuomiossa todettiin, että Kreikka ei ollut täyttänyt merten aluesuunnitteludirektiivin mukaisia velvoitteitaan. Kreikka hyväksyi huhtikuussa 2025 kansallisen merten aluestrategian, joka sisältää merialueiden kartat. Suunnitelma on vielä kesken, mutta on sovittu aikataulusta koko suunnitelman hyväksymiselle.

jäsenvaltioiden kanssa, jotta niiden merten aluesuunnitelmat saataisiin hyväksyttyä mahdollisimman nopeasti.

Viivästykset vuodelle 2021 asetetun määräajan noudattamisessa johtuivat pääasiassa pitkistä menettelyistä (esim. ympäristöarvioinnit ja elinten välinen koordinointi), monimutkaisesta hallinnoinnista, covid-19-pandemiaan liittyvistä häiriöistä sekä poliittisista tai geopoliittisista tekijöistä. Joissakin tapauksissa viivästykset olivat pitkälti hallinnollisia, jolloin hyväksyminen tapahtui pian määräajan umpeuduttua.

Useimmat suunnitelmansa varhain hyväksyneet jäsenvaltiot ovat nyt uudelleenarviointi- tai tarkistusvaiheessa. Monet jäsenvaltiot ovat jo käynnistäneet perusteellisen uudelleenarvioinnin (esim. Belgia, Bulgaria, Espanja, Ranska, Alankomaat ja Ruotsi), kun taas toiset jäsenvaltiot ovat saaneet väliarvioinnin valmiiksi tai vahvistaneet tulevan uudelleenarvioinnin ajankohdan (esim. Saksa, Viro, Latvia, Liettua, Malta ja Puola).

Ensimmäisestä hyväksymisestä on siirrytty kohdennettuun ajan tasalle saattamiseen ja ensimmäiseen täysimittaiseen uudelleentarkasteluvaiheeseen. Ne kaksi jäsenvaltiota, jotka eivät ole vielä hyväksyneet merten aluesuunnitelmiaan, jatkavat niiden valmistelemista.

Taulukko 1: Merten aluesuunnitelmien hyväksymis- ja tarkistusprosessien tämänhetkinen tilanne 22 rannikkojäsenvaltiossa[9]

Jäsenvaltio	Voimassa olevan suunnitelman hyväksymispäivä	Edelliset suunnitelmat	Tarkistusprosessit ja täydentävät jakosuunnitelmat
Belgia	Toukokuu 2019	Ensimmäinen merten aluesuunnitelma hyväksyttiin maaliskuussa 2014.	Belgian kolmannen merten aluesuunnitelman (2026–2032) valmistelu on käynnissä – tarkistaminen aloitettiin vuonna 2023, ja työpajan jälkeen pidettiin julkinen kuuleminen. Uusi suunnitelma on määrä hyväksyä vuonna 2026.
Bulgaria	Toukokuu 2023	/	Toteutettavuustutkimus tehtiin vuosina 2023 ja 2024. Muodollinen ajan tasalle saattaminen on määrä saattaa päätökseen vuoden 2027 loppuun mennessä.
Kroatia	Prosessi on käynnissä.	/	/
Kypros	Joulukuu 2023	/	Ei uudelleentarkastelua tällä hetkellä.
Tanska	2023[10]	/	Muutettu vuonna 2024 (merten aluesuunnitelman muodollinen täydentäminen) pääasiassa merellä tuotettavaa uusiutuvaa energiaa ja biologista monimuotoisuutta koskevien uusien tavoitteiden sisällyttämiseksi. Vuonna 2025 merten aluesuunnittelua koskevaa säädöstä muutettiin niin, että

[9] Tarkempia tietoja on verkkosivulla Countries | The European Maritime Spatial Planning Platform, jolta löytyvät linkit kansallisiin suunnitelmiin.

[10] Tanska piti ensimmäistä merten aluesuunnitelmaansa koskevan kuusi kuukautta kestäneen julkisen kuulemisen vuonna 2021. Suunnitelmaluonnoksesta tuli oikeudellisesti sitova, kun se julkaistiin kuulemista varten. Se annettiin asetuksena vuonna 2023.

Jäsenvaltio	Voimassa olevan suunnitelman hyväksymispäivä	Edelliset suunnitelmat	Tarkistusprosessit ja täydentävät jakosuunnitelmat
			siihen sisällytettiin nimettyjen alueiden ulkopuolinen tilapäisten testaus- ja tutkimushankkeiden järjestelmä.
Viro	Toukokuu 2022	/	Seuranta ja vuotuinen toimintasuunnitelman tarkistus ovat käynnissä. Kansallisessa lainsäädännössä edellytettävän viisivuotisen uudelleentarkastelusyklin puitteissa vuosille 2026–2027 on suunniteltu muodollinen uudelleentarkasteluprosessi.
Suomi	Joulukuu 2020	/	Tarkistaminen aloitettiin tammi–helmikuussa 2024. Suunnitelma saatetaan ajan tasalle / hyväksytään vuoteen 2027 mennessä.
Ranska	Toinen osa (strategiset asiakirjat): marraskuu 2025	Ensimmäinen osa: 2019 Toinen osa: toukokuu 2022 /	Kansallinen strategia hyväksyttiin kesäkuussa 2024. Ranska tarkisti hiljattain merten aluesuunnitelmiensa strategista osaa nimeten uusia alueita, erityisesti merituulipuistoja ja ”tiukasti suojeltuja” alueita, ja tehden muita asiaan liittyviä muutoksia.
Saksa	Syyskuu 2021	Ensimmäinen merten aluesuunnitelma hyväksyttiin vuonna 2009.	Vuonna 2025 julkaistiin kehittämissuunnitelma, jossa hahmoteltiin merituulivoimaa koskeva mereen liittyvien alojen strategia. Saksan merten aluesuunnitelman väliarviointi on määrä saattaa päätökseen vuonna 2026.
Kreikka	Prosessi on käynnissä.	/	/
Irlanti	Kesäkuu 2021	/	Lokakuussa 2024 hyväksyttiin etelärannikon nimettyjen merialueiden suunnitelma (siinä nimetään merellä tuotettavan uusiutuvan energian alueet, joiden avulla saadaan 5 gigawattia merituulivoimakapasiteettia vuoteen 2030 mennessä).
Italia	Syyskuu 2024	/	Ei uudelleentarkastelua tällä hetkellä.
Latvia	Toukokuu 2019	/	Väliarviointiraportti hyväksyttiin lokakuussa 2024. Uudelleenarviointiprosessin oli määrä alkaa syksyllä 2025.
Liettua	Syyskuu 2021	Ensimmäinen merten aluesuunnitelma hyväksyttiin kesäkuussa 2015.	Suunnitelmaa on määrä tarkistaa vuonna 2030. Vuoden 2024 temaattisessa suunnitelmassa ja strategisessa ympäristöarvioinnissa hahmoteltiin merituulipuistojen sijainnit ja yhteydet rannikolle.
Malta	Heinäkuu 2015	/	Alustava sisäinen uudelleentarkastelu on tehty. Täytäntöönpano jatkuu samalla kun odotetaan hallituksen ohjeita seuraavia vaiheita varten.
Alankomaat	Maaliskuu 2022	Ensimmäinen suunnitelma hyväksyttiin	Käynnissä olevassa Pohjanmerta koskevan ohjelman (2022–2027) osittaisessa tarkistuksessa käsitellään muun muassa merellä tuotettavaa uusiutuvaa energiaa koskevia korkeampia tavoitteita. Osittaisen

Jäsenvaltio	Voimassa olevan suunnitelman hyväksymispäivä	Edelliset suunnitelmat	Tarkistusprosessit ja täydentävät jakosuunnitelmat
		vuonna 2009[11]. Toinen suunnitelma hyväksyttiin joulukuussa 2015[12].	tarkistuksen luonnos toimitettiin parlamentille 22. huhtikuuta 2025. Tarkistusta koskeva julkinen kuuleminen alkoi 19. toukokuuta 2025, ja asia on tarkoitus saattaa päätökseen vuonna 2026.
Puola	Huhtikuu 2021, tekninen muutos joulukuussa 2022[13]		Väliarviointi julkaistiin 9. toukokuuta 2025. Päätetty saattaa ajan tasalle. Ministeriö hakee rahoitusta laaja-alaista ajan tasalle saattamista varten, joka on määrä aloittaa vuonna 2026 (rahoituksen saatavuuden mukaan). Sen odotetaan kestävän 2,5–3 vuotta.
Portugali	Joulukuu 2019 (mantere ja Madeira) ja lokakuu 2024 (Azorit)	/	Merellä tuotettavan uusiutuvan energian jakosuunnitelma (PAER, 2025) liittyy automaattisesti suunnitelmaan *Plano de Situacão do Ordenamento do Espaço Maritimo Nacional* (PSOEM).
Romania	Marraskuu 2023	/	Ei uudelleentarkastelua tällä hetkellä.
Espanja	Helmikuu 2023	/	Uudelleentarkastelu alkoi vuonna 2024. Kaikki viisi Espanjan merialueiden osa-alueita koskevaa suunnitelmaa on tarkistettava 31. joulukuuta 2027 mennessä.
Slovenia	Heinäkuu 2021	/	Ei uudelleentarkastelua tällä hetkellä. Seuraava muodollinen tarkistus on määrä tehdä vuonna 2031, ja valmistelutyön on määrä alkaa vuonna 2029.
Ruotsi	Helmikuu 2022	/	Suunnitelmat tarkistettiin muun muassa uusien merellä tuotettavaa uusiutuvaa energiaa koskevien kehitystavoitteiden saavuttamiseksi ja merisuojelualueiden luomiseksi. Suunnitelmien muutosehdotukset toimitettiin hallitukselle tammikuussa 2025.

2.2. Merten aluesuunnitteludirektiivin merten aluesuunnitelmia koskevien vaatimusten täytäntöönpano

Seuraavissa kohdissa arvioidaan, miten jäsenvaltiot ovat panneet täytäntöön merten aluesuunnitteludirektiivissä säädetyt vähimmäisvaatimukset. Analyysi rakentuu direktiivin

[11] Pohjanmerta koskeva toimintapoliittinen asiakirja, joka kattaa vuodet 2009–2015.

[12] Toinen aluesuunnitelma, Pohjanmerta koskeva toimintapoliittinen asiakirja, joka kattaa vuodet 2016–2021, on ajan tasalle saatettu versio vuosien 2009–2015 asiakirjasta.

[13] Kanadalainen öljy- ja kaasutoimiluvan haltija, jonka oikeudet läntisellä Pommerinlahdella oli jätetty pois vuoden 2021 suunnitelmasta, uhkasi Puolaa oikeustoimilla. Sen vuoksi vuoden 2022 merten aluesuunnitelman tarkistuksessa – jota pidettiin teknisenä muutoksena – kolmea merialuetta mukautettiin siten, että ne kattavat kyseisen toiminnan. Näin vältetään korvausvaatimukset eikä tarvita uutta strategista ympäristöarviointia tai julkista kuulemista.

asiaa koskevien säännösten ympärille. Siinä tarkastellaan kansallisten merten aluesuunnitelmien toimintamalleja ja asiaan liittyviä täytäntöönpanokehyksiä.

Merten aluesuunnitteludirektiivillä on luotu joustava kehys, jonka puitteissa jäsenvaltioilla on laaja harkintavalta sen suhteen, miten ne panevat vaatimukset täytäntöön kansallisten perustuslaillisten järjestelyjensä, hallintorakenteidensa, oikeusjärjestelmiensä ja merialueidensa erityispiirteiden mukaisesti. Jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön erilaisia suunnittelumalleja, hallinnointijärjestelyjä ja teknisiä ratkaisuja direktiivin säännösten täytäntöönpanoa varten.

Seuraavissa kohdissa esitettävät vertailevat havainnot ja viittaukset täytäntöönpanon eri tasoihin tai muotoihin ovat siksi luonteeltaan kuvaavia ja analyyttisiä. Niiden tarkoituksena on helpottaa vertailua, kartoittaa suuntauksia ja tuoda esiin täytäntöönpanomalleja kaikkialla EU:ssa. Erilaisten toimintamallien valitseminen ei tarkoita, että säännöksiä ei olisi noudatettu tai että täytäntöönpano ei olisi tyydyttävää.

2.2.1. Merten aluesuunnitteludirektiivin 5 artiklan 1 kohta – ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan noudattaminen

Jäsenvaltiot ovat yleisesti ottaen viitanneet ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan noudattamiseen merten aluesuunnittelussa direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Käytännössä se, missä määrin ekosysteemiin perustuvaa lähestymistapaa on noudatettu ja miten johdonmukaista noudattaminen on ollut, vaihtelee kuitenkin huomattavasti maiden välillä ja riippuu erilaisista perustuslaillisista, hallinnollisista ja sääntelyyn liittyvistä järjestelyistä. Ekosysteemiin perustuva lähestymistapa katsotaan merten aluesuunnittelun tavoitteissa laajalti ohjaavaksi periaatteeksi, ja sitä sovelletaan pääasiassa siihen liittyvien ympäristöarviointimenettelyjen avulla.

EU:ssa strategisesta ympäristöarvioinnista[14] on tullut ensisijainen tapa noudattaa ekosysteemiin perustuvaa lähestymistapaa. Ympäristön perustilat, paineanalyysit, vaihtoehtojen arviointi ja hillintätoimet rakentuvat tyypillisesti ekologisten komponenttien ja ihmisen toiminnasta aiheutuvan paineen ympärille, ja niissä hyödynnetään usein meristrategiapuitedirektiivin[15] kuvaajia ja seurantakehyksiä. Monissa tapauksissa strateginen ympäristöarviointi – ja tarvittaessa asianmukainen arviointi [16] – ovat tärkein todiste siitä, että ekosysteemien vuorovaikutusta, kumulatiivisia paineita ja ympäristörajoituksia on tarkasteltu strategisella tasolla.

Siksi useimmissa merten aluesuunnitelmissa sovelletaan ekosysteemiin perustuvaa lähestymistapaa menettelyllisesti sen sijaan, että niissä käytettäisiin ekosysteemiin perustuvaa vyöhykejakoa koskevia sääntöjä tai kynnysarvoja, jotka sisältyvät suunnitelman kirjalliseen

---

[14] Tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 27. kesäkuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/42/EY mukaisesti.

[15] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/56/EY, annettu 17 päivänä kesäkuuta 2008, yhteisön meriympäristöpolitiikan puitteista (meristrategiapuitedirektiivi).

[16] Luonnonvaraisten lintujen suojelusta 30. marraskuuta 2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY (alkuperäisen direktiivin 79/409/ETY kodifioitu toisinto) ja luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta 21. toukokuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY mukaisesti.

kuvaukseen. Siinä, missä määrin ekosysteemiin perustuva lähestymistapa vaikuttaa alueellisiin päätöksiin, on huomattavaa vaihtelua. Useissa jäsenvaltioissa strategisten ympäristöarviointien havainnot ovat todistettavasti vaikuttaneet vyöhykejakoon, suojatoimiin, ehtoihin tai tiettyjen käyttötarkoitusten (erityisesti merellä tuotettavan uusiutuvan energian, raaka-aineiden erottamisen ja navigoinnin) poissulkemiseen. Toisissa jäsenvaltioissa ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan näkökohdat jäävät yleisemmälle tasolle, ja ympäristörajoituksia odotetaan käsiteltävän ensisijaisesti hankkeen hyväksymisvaiheessa tehtävissä myöhemmissä ympäristövaikutusten arvioinneissa.

Jäsenvaltiot liittävät ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan noudattamisen yleisesti EU:n voimassa olevaan ympäristölainsäädäntöön, erityisesti meristrategiapuitedirektiiviin, Natura 2000 -lainsäädäntöön ja kansallisiin meriympäristön seurantajärjestelmiin. Mukauttaminen ympäristön hyvän tilan tavoitteisiin mainitaan usein, mutta vain joissakin suunnitelmissa tämä mukauttaminen johtaa jäsenneltyihin, kuvaajiin perustuviin arviointikehyksiin tai kumulatiivisten vaikutusten analyyseihin, joilla ohjataan suoraan suunnittelussa tehtäviä valintoja[17]. Muualla viittaukset ekosysteemin toimintaan ja palautumiskykyyn ovat pitkälti kuvailevia. Ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan noudattamisessa näkyvät myös hallinnointimallien erot. Keskitetyt järjestelmät perustuvat yleensä kansallisen tason ympäristöarviointeihin, joissa otetaan huomioon ekosysteeminäkökohdat. Monitasoiset tai liittovaltiorakenteiset järjestelmät puolestaan jakavat ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan noudattamisen kansallisiin ja alueellisiin prosesseihin, mikä johtaa toisinaan epätasaiseen soveltamiseen merialueilla. Merialueeseen tai rannikkoon perustuvat suunnittelutavat ovat auttaneet joitakin jäsenvaltioita räätälöimään ekosysteemiarviointeja alueellisiin ekologisiin olosuhteisiin sopiviksi ja tukeneet ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan paikkasidonnaisempaa soveltamista.

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä[18]:

- Irlanti sovelsi tavoitteellista strategista ympäristöarviointia, jossa testattiin kaikkia kansallisen merisuunnittelukehyksen (*National marine planning framework*) toimintapolitiikkoja suhteessa strategisiin ympäristötavoitteisiin. Nämä tavoitteet kattoivat kaikki strategista ympäristöarviointia koskevan direktiivin näkökohdat (muun muassa biologinen monimuotoisuus, ihmisten terveys, vesi, ilmasto, maisema ja kulttuuriperintö). Strategiseen ympäristöarviointiin sisältyy näyttöä täydellisestä seulonnasta/arvioinnin sisällön rajaamisesta, toistuvasta testauksesta strategisten ympäristöarviointien tavoitteita käyttäen sekä integroitu Natura-vaikutusselostus ja asianmukainen arviointi. Strategisen ympäristöarvioinnin lausunnossa selitetään,

[17] Tätä havaintoa tukee komission arviointi meristrategiapuitedirektiivin täytäntöönpanosta. Lopullisessa kertomuksessa (COM(2020) 259) todetaan, että edistyminen ympäristön hyvän tilan määrittämisen raja-arvojen asettamisessa on ollut hidasta ja että siinä, miten jäsenvaltiot määrittelevät ja määrittävät ympäristön hyvän tilan eri kuvaajissa, on huomattavia eroja. Tämä osoittaa, että kuvaajan asettaminen on edelleen epätäydellinen ja epätasainen arviointiperusta.

[18] Lisää kansallisia esimerkkejä on taustatutkimuksessa. Erinomainen esimerkki usean maan lähestymistavasta strategisen ympäristöarvioinnin sisällyttämiseen on Itämeren alueen Interreg-ohjelmasta parhaillaan rahoitettava SEABAS-hanke, joka koskee strategista ekosysteemipohjaista suunnittelua Itämeren kestävää tulevaisuutta varten.

miten kuuleminen ja arviointi muuttivat kansallista merisuunnittelukehystä. Tässä esimerkissä strateginen ympäristöarviointi selvästi vaikutti suunnitelman sisältöön.

- Tanskan vuoden 2023 strategisessa ympäristöarvioinnissa kutakin merten aluesuunnitelman muutosta verrattiin kaikkiin 11:een meristrategiapuitedirektiivin kuvaajaan käyttäen kuvaajakohtaisia painetaulukoita sen tutkimiseksi, miten vesiviljelyalueiden ja raaka-aineiden erottamisalueiden poistaminen tai merellä tuotettavan uusiutuvan energian ja hiilidioksidin varastointivyöhykkeiden laajentaminen vaikuttaa ympäristön hyvään tilaan. Tämä jäsennelty lähestymistapa vahvistaa suoraa yhteyttä paineanalyysin, ympäristön hyvän tilan tavoitteiden ja lopullisten vyöhykejakopäätösten välillä.
- Viron strategisessa ympäristöarvioinnissa yhdistetään toisiinsa meristrategiapuitedirektiivin paineanalyysi ja kumulatiivisten vaikutusten mallintaminen (PlanWise4Blue)[19]. Mallinnustulokset, joissa ilmeni suuria riskejä linnuille ja lepakoille – erityisesti Riianlahden tuulipuistoklusterien kehittämisen yhteydessä – johtivat tuulivoima-alueiden siirtämiseen ja kaivos-, vesiviljely- ja puolustustoiminnan kohdennettuun vähentämiseen.

Merten aluesuunnitelmien viimeisimpien tarkistusten perusteella 5 artiklan 1 kohdan täytäntöönpanossa on kaiken kaikkiaan edistytty selvästi hyödyntämällä järjestelmällisemmin ympäristötietoja, analysoimalla kumulatiivisia paineita ja yhdistämällä suunnitelmat meristrategiapuitedirektiivin tavoitteisiin. Ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan käytännön soveltamisessa on kuitenkin edelleen vaihtelua eri maiden välillä. Tämä johtuu osittain käsitteen erilaisista kansallisista tulkinnoista sekä toimivampien EU:n tason puitteiden puuttumisesta. Vaikka ekosysteemeihin perustuvia näkökohtia käsitellään laajasti strategisissa ympäristöarvioinneissa ja niihin liittyvissä menettelyissä, tulevissa suunnitteluvaiheissa näistä analyyseista voidaan johtaa merten aluesuunnitelmissa järjestelmällisemmällä tavalla selkeästi määriteltyjä aluekohtaisia säännöksiä, päätöksentekokriteereitä ja seurantajärjestelyjä.

2.2.2. Ympäristöön liittyvien, taloudellisten ja sosiaalisten näkökohtien sekä turvallisuuteen liittyvien näkökohtien huomioiminen

Yleisesti ottaen jäsenvaltiot ovat käsitelleet järjestelmällisesti ympäristöön liittyviä, taloudellisia, sosiaalisia ja turvallisuusnäkökohtia laatiessaan ja pannessaan täytäntöön merten aluesuunnitelmiaan merten aluesuunnitteludirektiivin 6 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaisesti. Ympäristönäkökohtiin on yleensä kiinnitetty eniten huomiota, ja ne on sisällytetty johdonmukaisesti merten aluesuunnitelmiin, mikä on osoitus vahvoista yhteyksistä strategisten ympäristöarviointien prosesseihin ja siitä, että suunnitelmat on mukautettu EU:n ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin. Taloudellisia näkökohtia on käsitelty ensisijaisesti organisoimalla alueellisesti keskeiset mereen liittyvät alat, erityisesti merellä tuotettava uusiutuva energia, meriliikenne, satamat ja muut sinisen talouden toiminnot (kuten vesiviljely). Sosiaaliset näkökohdat on puolestaan otettu huomioon vaihtelevammin, usein kuulemalla sidosryhmiä (esimerkiksi kalastusalalla) ja asettamalla korkean tason suunnittelutavoitteita sen sijaan, että sovellettaisiin erityisiä analyysikehyksiä. Turvallisuusnäkökohdat, erityisesti meriturvallisuus ja puolustukseen liittyvät rajoitteet, on

[19] PlanWise4Blue | The European Maritime Spatial Planning Platform.

yleisesti otettu huomioon aluenimitysten, reititystoimenpiteiden ja poissulkemis- tai rajoitusvyöhykkeiden yhteydessä.

Esimerkkejä[20] merten aluesuunnitelmissa käsiteltävistä turvallisuusnäkökohdista:

Turvallisuusvaatimuksia sisältyy useisiin merten aluesuunnitelmiin. Irlanti edellyttää hanketason navigointi- ja meripelastusriskien arvioimista kansallisen hätä- ja puolustussuunnittelun mukaisesti (käyttämällä eri välineitä, kuten Kansainvälisen merenkulun turvalaitejärjestön (IALA) kehittämää välineistöä). Ranskan rannikkosuunnitelmiin sisältyy erityisiä riskianalyysia käsitteleviä kohtia sekä merivalvontaa ja avustusvalmiutta koskevia toimenpidekuvauksia. Ruotsissa edistetään meriliikenteen hallintajärjestelmien käyttöä, ja niiden odotetaan vähentävän törmäyksiä ja karilleajoja yli 60 prosenttia. Lisäksi Ruotsi pyrkii yksilöimään turvallisuuspuutteiden korjaamiseksi tarvittavat satamien ja laivaväylien parannukset. Nämä esimerkit osoittavat, miten merten aluesuunnittelulla voidaan parantaa meriturvallisuutta jäsennellyn arvioinnin ja asiasta vastaavien viranomaisten kanssa tehtävän koordinoinnin avulla.

Viimeaikaisen kehityksen perusteella kuvailevasta lähestymistavasta on vähitellen siirrytty jäsennellymmin tarkastelemaan tavoitteiden yhteensovittamista. Useissa jäsenvaltioissa merten aluesuunnitelmien tarkistamisella on pyritty enenevässä määrin tasapainottamaan halua nopeuttaa merellä tuotettavan uusiutuvan energian käyttöönottoa suhteessa tarpeeseen suojella biologista monimuotoisuutta, sallia kalastus rinnakkain muiden alojen kanssa ja varmistaa merenkulun turvallisuus. Turvallisuusnäkökohdat korostuvat, kun otetaan huomioon kasvava kilpailu merialueista ja tarve suojella kriittistä infrastruktuuria. Talous- ja ympäristötavoitteet on nyt määritelty merten aluesuunnitelmissa selkeämmin kuin ensimmäisessä suunnitteluvaiheessa.

Tästä edistyksestä huolimatta sosioekonomisten analyysien ja turvallisuusanalyysien laajuudessa ja toteuttamisessa on edelleen eroja. Ympäristönäkökohtiin sovellettavat menetelmät ovat vakiintuneempia, ja tietoa on paremmin saatavilla. Sosiaalisten vaikutusten ja kumulatiivisten sosioekonomisten vaikutusten käsittely taas on usein laadullista. Merten aluesuunnittelua käytetään yhä enemmän strategisena kehyksenä ympäristöön liittyvien, taloudellisten, sosiaalisten ja turvallisuusnäkökohtien yhteensovittamiselle. Menetelmiä odotetaan kuitenkin kehitettävän edelleen, kun jäsenvaltiot siirtyvät myöhempiin suunnitteluvaiheisiin.

2.2.3. Johdonmukaisuuden edistäminen

Ensimmäisen täytäntöönpanovaiheen jälkeen jäsenvaltiot ovat asteittain tehostaneet pyrkimyksiään edistää merten aluesuunnittelun ja siihen liittyvien politiikkojen, strategioiden ja suunnitteluprosessien välistä johdonmukaisuutta, kuten merten aluesuunnitteludirektiivin 6 artiklan 2 kohdan c alakohdassa edellytetään. Kaikki rannikkojäsenvaltiot tunnustavat nyt merten aluesuunnittelun yksiselitteisesti ympäristötavoitteiden sekä alakohtaisten ja alueellisten tavoitteiden yhdenmukaistamisen koordinointikehykseksi meriympäristössä, vaikka eri politiikkojen johdonmukaisuus vaihtelee maittain.

[20] Lisää esimerkkejä on taustatutkimuksessa.

Johdonmukaisin tapa saavuttaa tämä tavoite on nähtävissä meriympäristöpolitiikoissa[21], jotka on yhdenmukaistettu vastaamaan meristrategiapuitedirektiivin ja luonnonsuojeludirektiivien[22,23] tavoitteita ja niissä edellytettävää näyttöä. Monissa tapauksissa ympäristövaatimukset otetaan huomioon alueiden nimeämisessä, suunnitteluedellytyksissä tai turvaamissäännöksissä, ja niitä tuetaan strategisten ympäristöarviointien prosesseilla. Osassa jäsenvaltioista johdonmukaisuutta lähestytään enemmän korkean tason viittausten ja menettelyjen koordinoinnin kautta, ja toimintapolitiikkojen konkreettista yhdentämistä käsitellään myöhemmissä vaiheissa tai tapauskohtaisesti.

Useimmat jäsenvaltiot viittaavat nimenomaisesti yhteyksiin meristrategiapuitedirektiivin ja vesipuitedirektiivin[24] välillä, ja niiden ympäristötavoitteet ja aluenimitykset on usein yhdenmukaistettu. Joissakin tapauksissa samat viranomaiset valvovat sekä merten aluesuunnitteludirektiivin että meristrategiapuitedirektiivin täytäntöönpanoa, mikä helpottaa tietojen ja asiantuntemuksen vaihtoa.

Esimerkki hyvästä käytännöstä[25]: Ranskassa on käytössä täysin integroitu rannikkostrategia (*Documents Stratégiques de Façade*), joka toimii samanaikaisesti merten aluesuunnitelmana ja meristrategiapuitedirektiivin täytäntöönpanon strategisena kehyksenä. Ympäristövelvoitteet (Natura 2000 -verkosto, meristrategiapuitedirektiivin tavoitteet ja vesipuitedirektiivin velvoitteet) on sisällytetty rannikkostrategian käyttökarttoihin ja (aihekohtaisista toimenpidekuvauksista koostuvaan) rannikkokohtaiseen toimintasuunnitelmaan. Näin varmistetaan, että alueelliset ohjaus- ja hallintatoimenpiteet kootaan yhteen suunnitteluasiakirjaan.

Ympäristöpolitiikan lisäksi merten aluesuunnittelua käytetään nykyään tehokkaammin koordinoinnin parantamiseen energiaa, meriliikennettä, satamien kehittämistä ja rannikkosuunnittelua koskevien kehysten kanssa. Äskettäisissä suunnitelmien tarkistuksissa ja kohdennetuissa ajan tasalle saattamisissa on havaittavissa suuntaus, jossa pyritään saamaan selkeämpi käsitys siitä, miten merten aluesuunnittelu on vuorovaikutuksessa kansallisten alakohtaisten strategioiden kanssa, erityisesti silloin, kun sillä on merkittäviä alueellisia vaikutuksia. Hallinnointirakenteiden, suunnitteluvaiheiden ja oikeudellisten valtuuksien eroilla on edelleen vaikutuksensa yhdenmukaistamiseen, mutta merten aluesuunnittelu tunnustetaan yhä useammin vakaaksi viitekehykseksi näiden vuorovaikutusten hallinnassa.

Joissakin tapauksissa ja erityisesti ruuhkaisilla alueilla johdonmukainen suunnittelu edellyttää myös, että eri sidosryhmät harkitsevat tilan yhteiskäyttöä. Useissa jäsenvaltioissa pohditaan yhä useammin synergia- ja rinnakkaissijoitusmahdollisuuksia, muun muassa monikäyttöalueita koskevien uusien toimintamallien avulla. Näissä toimintamalleissa otetaan

[21] Ks. myös meristrategiapuitedirektiivin arviointi (SWD(2025) 50), *Part 1 – Coherence*.

[22] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta (kodifioitu toisinto).

[23] Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta.

[24] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista.

[25] Lisää esimerkkejä on taustatutkimuksessa.

tyypillisesti huomioon merten uusiutuvat energialähteet ja vesiviljely tai yhdistetään energiainfrastruktuuria ja luonnon monimuotoisuutta koskevat tavoitteet. Vaikka kaikissa jäsenvaltioissa on käytössä mekanismeja vuorovaikutuksen arvioimiseksi, tällaiset lähestymistavat ovat edelleen pitkälti valmistelevia ja ne perustuvat pikemminkin hankepohjaisiin kokeiluihin kuin viralliseen suunnitteluun. Aito monikäyttöisyyteen perustuva toimintamalli edellyttäisi myös asianomaisten sidosryhmien vahvaa sitoutumista ja varhaista osallistumista.

Kaiken kaikkiaan merten aluesuunnittelun täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella vaikuttaa siltä, että muodollisista johdonmukaisuustarkastuksista siirrytään asteittain kohti sisällöllisempää koordinointia. Vaikka jäsenvaltioissa sovelletaan erilaisia lähestymistapoja, yhteisenä suuntauksena on yhtenäisyyden saavuttaminen tavanomaisissa hallinnointijärjestelyissä. Tätä tuetaan ministeriöiden välisillä koordinointimekanismeilla, yhteisillä tietojärjestelmillä ja toistuvilla suunnitelmien uudelleenarvioinneilla. Tämän suuntauksen odotetaan jatkuvan, kun merten aluesuunnittelu kehittyy ja kun jäsenvaltiot siirtyvät myöhempiin suunnitteluvaiheisiin.

2.2.4. Maa- ja merialueiden välinen vuorovaikutus

Kaikki jäsenvaltiot ovat käsitelleet merten aluesuunnittelukehyksissään maa- ja merialueiden välistä vuorovaikutusta merten aluesuunnitteludirektiivin 4 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti. Maa- ja merialueiden välisen vuorovaikutuksen sitoutuneisuus, laajuus ja intensiteetti vaihtelevat kuitenkin huomattavasti maiden välillä, mikä heijastaa eroja perustuslaillisissa järjestelyissä, hallinnollisissa toimivaltuuksissa ja sääntelyperinteissä, erityisesti meri- ja maasuunnittelusta vastaavien viranomaisten välisen vastuunjaon osalta.

Useimmat jäsenvaltiot pitävät maa- ja merialueiden välistä vuorovaikutusta monialaisesti huomioon otettavana näkökohtana sen sijaan, että suunnittelussa käytettäisiin täysin yhdennettyä toimintamallia. Merten aluesuunnitelmissa usein yksilöidään keskeiset yhtymäkohdat, kuten satamat ja laivaväylät, energia ja verkkoliitännät, rannikon suojelu, mantereella syntyvät ympäristöpaineet sekä ekologinen kytkeytyneisyys rannikolla. Strategisten ympäristöarviointien prosesseilla on usein tuettu näiden yhtymäkohtien integrointia korostamalla meri- ja rannikkopolitiikan kumulatiivisia vaikutuksia ja tarvetta niiden väliseen johdonmukaisuuteen.

Kehittyneempiä lähestymistapoja noudatetaan silloin, kun institutionaaliset järjestelyt mahdollistavat tiiviin koordinoinnin merialueiden ja maa-alueiden suunnittelujärjestelmien välillä. Näissä tapauksissa merten aluesuunnitelmissa on selkeämpiä ohjeita merellä tapahtuvan käytön sopeuttamisesta maalla olevaan infrastruktuuriin, rannikkoalueiden kehittämispuitteisiin ja ympäristöasioiden hallintatavoitteisiin. Useat jäsenvaltiot ovat merten aluesuunnitelmiensa viimeaikaisissa ajan tasalle saattamisissa kiinnittäneet enemmän huomiota maa- ja merialueiden väliseen vuorovaikutukseen erityisesti merellä tuotettavan uusiutuvan energian käyttöönoton lisääntymisen, satamien kehittämisen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvien tarpeiden vuoksi.

Sen sijaan jäsenvaltioissa, joissa hallinnointirakenteet ovat hajanaisempia tai maa-alueiden ja merialueiden suunnitteluvaltuudet on erotettu tarkasti toisistaan (ja merten aluesuunnitelmat kattavat vain talousvyöhykkeen), maa- ja merialueiden välistä vuorovaikutusta on usein

käsitelty yleisluontoisilla viittauksilla ja täytäntöönpano on tarkoittanut suurelta osin hanketason päätöksentekoa ja alakohtaisia lupaprosesseja.

2.2.5. Sidosryhmien ja kansalaisten osallistuminen

Kaikki jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön järjestelyjä, joilla varmistetaan sidosryhmien ja yleisön osallistuminen merten aluesuunnitteluun merten aluesuunnitteludirektiivin 6 artiklan 2 kohdan d alakohdan ja 9 artiklan mukaisesti. Yleisön osallistuminen tapahtuu yleisesti osana lakisääteisiä suunnittelu- ja ympäristöarviointimenettelyjä, joilla varmistetaan vähimmäisvaatimusten ja lainsäädännön mukaiset kuulemismahdollisuudet. Koska merten aluesuunnitteluun liittyy merkittäviä ympäristönäkökohtia ja -vaikutuksia, jäsenvaltioiden on sovellettava yleisön osallistumista koskevan direktiivin[26] periaatteita, kun sidosryhmät ja yleisö otetaan mukaan merten aluesuunnitteluprosessiin, erityisesti strategisen ympäristöarvioinnin laatimisen yhteydessä.

Näiden perusvaatimusten lisäksi sidosryhmien osallistumista koskevat toimintamallit vaihtelevat huomattavasti eri maissa. Ne heijastavat eroja perustuslaillisissa rakenteissa, hallinnollisissa perinteissä, suunnittelukulttuurissa ja sääntelykehyksissä.

Jäsenvaltioissa sidosryhmien osallistuminen on yleensä kehittynyt pääasiassa virallisesta kuulemismenettelystä jäsennellymmäksi ja joissakin tapauksissa jatkuvan osallistumisen malliksi. Merten aluesuunnitelmien ensimmäisessä sukupolvessa tukeuduttiin suurelta osin merten aluesuunnitelmien valmisteluvaiheessa järjestettyihin julkisiin kuulemisiin ja strategisten ympäristöarviointien prosessiin. Uudemmissa suunnitelmissa ja meneillään olevissa uudelleentarkasteluissa julkisia kuulemisia on enenevässä määrin täydennetty kohdennetuilla alakohtaisilla kuulemisilla, aihekohtaisilla työpajoilla, kahdenvälisellä tietojenvaihdolla ja digitaalisilla välineillä, kuten interaktiivisilla kartoitusalustoilla.[27]

Erityisesti viranomaisten ja sidosryhmien keskuudessa on havaittavissa selkeä suuntaus kohti monialaista yhteistyötä energian, meriliikenteen, ympäristön, kalastuksen ja rannikkoalueiden kehittämisen aloilla. Useissa jäsenvaltioissa on perustettu pysyviä tai pitkäaikaisia neuvoa-antavia elimiä tai koordinointielimiä sekä ministeriöiden välisiä komiteoita tukemaan täytäntöönpanoa ja seurantaa. Näin sidosryhmien vuoropuhelua voidaan jatkaa hyväksymisvaihetta pidemmälle seuranta- ja uudelleentarkasteluvaiheisiin asti. Jos tällaisia järjestelyjä on olemassa, ne lisäävät merten aluesuunnittelun tulosten avoimuutta, ennustettavuutta ja jaettua omistajuutta.

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä:

- Kyproksessa on hyvin suunniteltu ja avoin kuulemismenettely. Se koostuu kahdesta valtakunnallisesta kuulemisvaiheesta, joissa yhdistyvät kaupunkikohtaiset esitykset

[26] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/35/EY, annettu 26 päivänä toukokuuta 2003, yleisön osallistumisesta tiettyjen ympäristöä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien laatimiseen sekä neuvoston direktiivien 85/337/ETY ja 96/61/EY muuttamisesta yleisön osallistumisen sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden osalta.

[27] Euroopan komission tutkimus sidosryhmien osallistumisesta merten aluesuunnitteluun (2023), https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/media/document/15560.

ja kirjallisia huomautuksia sisältävä verkkoalusta. Kaikki karttaluonnokset ovat julkisesti saatavilla. Mikä tärkeintä, saadun palautteen perusteella merten aluesuunnitelmaan tehtiin konkreettisia muutoksia. Esimerkiksi vesiviljely-yksikköjä siirrettiin energiainfrastruktuurin kanssa syntyvien ristiriitojen välttämiseksi, käyttöön otettiin erityisiä kaapelin rantautumisalueita meriliikenteelle aiheutuvien riskien vähentämiseksi ja luotiin viralliset monikäyttöalueet energian, liikenteen, matkailun, kulttuuriperinnön ja puolustuksen kaltaisten toimintojen rinnakkaisuuden hallitsemiseksi. Huomautukset ja vastaukset yhdistävässä raportissa dokumentoitiin, mikä vaikutus palautteella oli lopulliseen suunnitelmaan, ja näin varmistettiin täydellinen jäljitettävyys.

- Alankomaissa kalastusalan sidosryhmät osallistuvat merten aluesuunnitteluun jäsennellyssä ja jatkuvassa osallistumisprosessissa, jonka toiminta oli vilkkaimmillaan erityisesti silloin, kun Pohjanmerta koskevaa merten aluesuunnitelmaa tarkistettiin merellä tapahtuvan uusiutuvan energian tuotannon laajentamisen yhteydessä. Lakisääteisten julkisten kuulemisten lisäksi kalastusjärjestöt, kuten VisNed (Alankomaiden kalastusjärjestö) ja POV (Alankomaiden kalastusalan tuottajajärjestö), osallistuvat alakohtaiseen vuoropuheluun ja kohdennettuun tietojenvaihtoon. Tässä prosessissa käsitellään kalastusta koskevia kysymyksiä, kuten pääsyä kalastusalueille, turvallisuutta ja rinnakkaisuutta sekä ympäristö- ja energiatavoitteita, avoimuuden tukemista ja tietoon perustuvia kompromisseja. Haasteita on edelleen. Niihin lukeutuvat aluekonfliktit, turvallisuusriskit ja tiedonpuute. Kilpailevien etujen tasapainottamiseksi tutkitaan innovatiivisia ratkaisuja, kuten dynaamista vyöhykejakoa ja tutkimusyhteistyötä (esim. merituulivoimaohjelma Wozep). Alankomaiden toimintamalli on merten aluesuunnitteludirektiivin mukainen, ja siinä tehdään kansainvälistä yhteistyötä Pohjanmeren rannalla sijaitsevien naapurimaiden kanssa.

Sidosryhmien osallistumisen sitoutuneisuus, jatkuvuus ja tasapainoisuus on kuitenkin edelleen vaihtelevaa. Institutionaaliset sidosryhmät ja hyvin organisoituneet alakohtaiset toimijat – erityisesti laajamittainen meriteollisuus – ovat yleensä hyvin mukana suunnitteluprosesseissa. Paikallisyhteisöjen, pienimuotoisen kalastuksen, vesiviljelyalan toimijoiden, pienempien talouden toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen osallistuminen taas on paljon vaihtelevampaa ja rajoittuu usein tapauskohtaisiin kuulemisiin sen sijaan, että nämä tahot olisivat järjestelmällisesti ja kestävästi mukana koko suunnitteluvaiheen ajan. Viranomaisten ja sidosryhmien kapasiteettirajoitteet, eri hallintotasojen erilaiset toimivaltuudet ja merten aluesuunnitteluprosessien monimutkaisuus muodostavat joissakin jäsenvaltioissa edelleen esteen johdonmukaisemmalle ja osallistavammalle osallistumiselle.

2.2.6. Parhaiden käytettävissä olevien tietojen käyttö ja tietojen jakaminen

Jäsenvaltioiden merten aluesuunnittelun tukena on tietojen laaja ja yhä jäsennellympi käyttö merten aluesuunnitteludirektiivin 6 artiklan 2 kohdan e alakohdan ja 10 artiklan mukaisesti. Kaikissa merten aluesuunnitelmissa hyödynnetään olemassa olevien ympäristöä koskevien, sosioekonomisten ja alakohtaisten tietoaineistojen yhdistelmää. Ne perustuvat erityisesti tietoihin, joiden tuottamisen perustana on ollut EU:n lainsäädäntö, varsinkin meristrategiapuitedirektiivi, luonnonsuojeludirektiivit ja asiaankuuluvat alakohtaiset kehykset.

Näitä tiedonlähteitä täydentävät merialuetason tai EU:n tason lähteet, kuten EMODnet, Copernicuksen meriympäristön seurantapalvelut ja Euroopan meriatlas.

Useimmissa tapauksissa viranomaiset antavat tiedot käyttöön erityisissä kansallisissa prosesseissa tai alustoilla, jotka yhdistävät eri toimivaltaisten viranomaisten ja seurantajärjestelmien tietoja.

Strateginen ympäristöarviointi toimii yleisesti ensisijaisena mekanismina, jolla järjestetään ja validoidaan ympäristötietoja, jotka sitten sisällytetään merten aluesuunnitelmiin. Ympäristön perustilat, paineanalyysit ja kumulatiivisten vaikutusten arvioinnit perustuvat yleensä meristrategiapuitedirektiivin seurantatietoihin, Natura 2000 -luetteloihin, kansallisiin merenpohjan kartoituksiin, kalastukseen ja merenkulkuun liittyviin tietoaineistoihin sekä alakohtaisiin tietoihin (kuten merellä tuotettava uusiutuva energia, satamat ja kaapelit). Useat jäsenvaltiot hyödyntävät erityisesti meristrategiapuitedirektiivin kuvaajia, indikaattoreita ja arviointisyklejä, jotka toimivat ympäristöpoliittisena perustana sille, miten tietoja käytetään kyseisten jäsenvaltioiden merten aluesuunnitelmissa. Toiset jäsenvaltiot hyödyntävät niitä välillisemmin taustatietoina, joiden avulla ne laativat merten aluesuunnitelmia ja lupapäätöksiä.

Monet jäsenvaltiot ovat investoineet kansalliseen tai alueelliseen meritietoinfrastruktuuriin, jolla tuetaan merten aluesuunnittelua. Tällaisia infrastruktuureja ovat esimerkiksi merten paikkatietoportaalit, yhteiset paikkatietoalustat ja päätöksenteon tukivälineet, jotka mahdollistavat käyttötarkoitusten, rajoitteiden ja ympäristöllisten herkkyyksien alueellisen päällekkäisyyden. Joissakin tapauksissa nämä järjestelmät on suunniteltu tukemaan merten aluesuunnitelmien valmistelun lisäksi myös strategisten ympäristöarviointien, asianmukaisten arviointien ja myöhempien hanketason lupien valmistelua, mikä parantaa suunnittelu- ja lupavaiheiden johdonmukaisuutta.

Jäsenvaltioiden välillä on huomattavia eroja tietojen vertailtavuudessa ja käytössä, mikä viittaa eroihin tietojen saatavuudessa ja teknisissä valmiuksissa. Monissa tapauksissa tietojen rajallisuus mainitaan erikseen merten aluesuunnitelmissa tai strategisissa ympäristöarvioinneissa erityisesti ekosysteemipalvelujen, kumulatiivisten paineiden, ilmastonmuutoksen vaikutusten ja sosioekonomisen vuorovaikutuksen osalta. Jos tiedoissa on puutteita, merten aluesuunnitelmissa yleensä sovelletaan ennalta varautuvaa lähestymistapaa, lykätään yksityiskohtaista analyysia myöhempiin suunnitteluvaiheisiin tai käytetään hanketason arviointeja näytön tarkentamiseksi.

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä:

- Espanja käyttää INFOMAR-alustaa tietoaineistojen ja lupakriteerien yhdenmukaistamiseen merten aluesuunnittelun, meristrategiapuitedirektiivin ja rannikkoalueiden hallintoviranomaisten tarkoituksia varten. Näin helpotetaan eri politiikanalojen toiminnan yhdenmukaistamista.
- Erityisesti Itämeren ja Pohjanmeren jäsenvaltiot hyödyntävät järjestelmällisesti alueellisia tietoaineistoja ja välineitä, joita on kehitetty HELCOM-VASAB-työryhmässä, OSPAR-yleissopimuksen puitteissa ja EU-rahoitteisissa merten aluesuunnitteluhankkeissa.

2.2.7. Jäsenvaltioiden välinen ja merialuetason yhteistyö

Jäsenvaltiot ovat lisänneet yhteistyötä merten aluesuunnittelussa merten aluesuunnitteludirektiivin 6 artiklan 2 kohdan f alakohdan ja 11 artiklan mukaisesti. Yhteistyö on merten aluesuunnitteluprosessien vakio-ominaisuus erityisesti yhteisillä merialueilla, ja se tapahtuu osana muodollisten menettelyjen, alueellisten puitteiden ja hankepohjaisen yhteistyön yhdistelmää. Yhteistyön laajuus ja tyyppi sekä sen käytännön vaikutus suunnittelutuloksiin vaihtelevat kuitenkin merkittävästi merialueittain ja maittain.

Useimmilla jäsenvaltioilla on käytössä mekanismeja naapurimaiden kanssa tapahtuvaa neuvottelua, koordinointia ja tietojenvaihtoa varten. Tämä tarkoittaa yleensä strategisia ympäristöarviointeja ja merten aluesuunnittelua koskevia neuvotteluja, kahdenvälisiä kokouksia ja osallistumista alueellisiin merialueorganisaatioihin. Strategisen ympäristöarvioinnin puitteissa järjestettävät valtioiden rajat ylittävät neuvottelut ovat edelleen järjestelmällisin ja oikeudellisesti kestävin yhteistyökanava, jolla varmistetaan varhainen ilmoittaminen, asiakirjojen vaihto ja rajat ylittävien ympäristövaikutusten huomioon ottaminen. Nämä prosessit ovat usein auttaneet sovittamaan paremmin yhteen maiden väliset tietopohjat, ympäristöarvioinnit ja suunnitteluolettamukset.

Muodollisten neuvottelujen lisäksi yhteistyö tapahtuu usein olemassa olevien alueellisten hallintokehysten, kuten merten aluesuunnittelua käsittelevän Itämeren HELCOM-VASAB-työryhmän, OSPAR-yleissopimukseen liittyvien rakenteiden ja Koillis-Atlantin *Greater North Sea Basin Initiative* -aloitteen kautta sekä Barcelonan yleissopimuksen rannikkoalueiden yhdennettyä käyttöä ja hoitoa koskevan pöytäkirjan koordinoidun täytäntöönpanon kautta. Nämä kehykset tarjoavat yhteiset periaatteet, ohjeita ja keskustelufoorumeja, jotka omalta osaltaan auttavat yhdenmukaistamaan aluesuunnittelun toimintamalleja erityisesti ympäristötavoitteiden, merenkulun ja merellä tuotettavan uusiutuvan energian osalta. Lisäksi EU:n rahoittamilla hankkeilla ja alustoilla on täydentävä rooli, sillä ne helpottavat yhteistä tutkimusta, yhteisiä menetelmiä ja pilottisovelluksia erityisesti kumulatiivisten vaikutusten arviointien, ekosysteemiin perustuvien lähestymistapojen ja rajat ylittävän datankäytön osalta.[28]

Esimerkki hyvästä käytännöstä:

Greater North Sea Basin Initiative – Tämä Alankomaiden ja Ranskan vuonna 2023 käynnistämä aloite kokoaa yhteen yhdeksän maata, jotka sijaitsevat Pohjanmeren ja sen läheisten merialueiden rannoilla (BE, DK, FR, DE, IE, NL, NO, SE ja UK). Aloitteen tavoitteena on parantaa merten aluesuunnittelun ja mertenhoidon johdonmukaisuutta koko alueella yhdenmukaistamalla prioriteetteja merellä tuotettavan uusiutuvan energian, kalastuksen/vesiviljelyn, merenkulun ja luonnonsuojelun kaltaisilla aloilla ja tukemalla ekosysteemiin perustuvaa rajat ylittävää lähestymistapaa yhteisten vesien käytön optimoimiseksi. Aloite toimii Pohjanmeren energiayhteistyöhankkeen (NSEC) ja OSPAR-yleissopimuksen kaltaisten olemassa olevien foorumien rinnalla, ja sillä vahvistetaan

[28] EU on vuosien mittaan antanut merkittävää taloudellista tukea usean maan välisen yhteistyön kehittämiseen merten aluesuunnittelussa. Esimerkiksi Itämeren alueen Interreg-ohjelmasta on tuettu aiheeseen liittyviä yhteistyöhankkeita yli 20 vuoden ajan. Rahoitustukea on annettu myös muista Interreg-ohjelmista, kuten eteläisen Baltian alueen Interreg-ohjelmasta (esim. SEAPLANSPACE-hanke) ja Pohjanmeren alueen Interreg-ohjelmasta (esim. Norsaic-hanke).

ministerien, viranomaisten ja sidosryhmien välistä koordinointia ja edistetään tietojen ja osaamisen jakamista. Kuusi vapaaehtoista teknistä toimintalinjaa (hallinnointi, moni-/yhteiskäyttö, luonnonsuojelu, kumulatiiviset vaikutukset, pitkän aikavälin kalastusnäkymät ja osaamisen jakaminen) muodostavat jäsennellyn kehyksen kumulatiivisten paineiden käsittelyä ja ekologisten rajojen säilyttämistä varten.

Käytännössä jäsenvaltioiden välisellä ja merialueiden tasolla tehtävällä yhteistyöllä on edelleen vaihteleva vaikutus yksittäisiin aluesuunnittelupäätöksiin. Vaikka jotkin jäsenvaltiot ovat mukautuneet vyöhykejakoon, käytäviin tai ympäristönsuojelutoimiin, monissa tapauksissa yhteistyöllä pääasiassa tuetaan keskinäistä tietoisuutta ja tietojenvaihtoa sen sijaan, että sillä saataisiin aikaan yhteisiä tai koordinoituja suunnittelutuloksia. Suunnitteluvaiheiden, merten aluesuunnitelmien oikeudellisen aseman, hallintovaltuuksien ja kansallisten painopisteiden erot muodostavat edelleen esteen yhdentymisen syventämiselle.

2.2.8. Yhteistyö kolmansien maiden kanssa

Useimmat jäsenvaltiot tekevät yhteistyötä kolmansien maiden kanssa erityisesti silloin, kun siihen on pakottavia syitä, kuten jaetut merialueet, vaellusekosysteemit tai merialueiden rajat ylittävät toiminnot. Käytännössä tällaista yhteistyötä harjoitetaan pääasiassa alueellisten merisopimusten, kansainvälisten järjestöjen ja EU:n hankkeiden[29] kaltaisten olemassa olevien rakenteiden puitteissa eikä virallisten kahdenvälisten merten aluesuunnittelusopimusten alaisuudessa. Jäsenvaltiot, joilla on yhteinen meriraja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa Itämerellä, Välimerellä, Mustallamerellä tai Koillis-Atlantilla, raportoivat järjestelmällisemmästä kahdenvälisestä toiminnasta. Joillakin merialueilla geopoliittiset tapahtumat ovat vaikuttaneet alueellisen ja kahdenvälisen yhteistyön jatkuvuuteen ja laajuuteen.

Yhteistyö kolmansien maiden kanssa kehittyi eniten strategian laatimisen ja tietojenvaihdon tasolla. Jäsenvaltiot toimivat usein alueellisilla alustoilla ja teknisissä foorumeissa, jotta ne voivat jakaa tietoa, yhdenmukaistaa ympäristötavoitteitaan ja keskustella alakohtaisesta kehityksestä erityisesti suhteessa ympäristönsuojeluun, merenkulun turvallisuuteen, kalastukseen ja vesiviljelyyn sekä merellä tuotettavan uusiutuvan energian kaltaisiin uusiin käyttötapoihin. Vuorovaikutuksen avulla lisätään tietoisuutta ja parannetaan keskinäistä ymmärrystä, mutta sillä saadaan vain harvoin aikaan koordinoituja tai yhteisesti sovittuja aluesuunnitteluratkaisuja. Yhteistyön taustalla olivat useissa tapauksissa EU:n rahoittamat hankkeet tai alueelliset aloitteet, joilla oli ennalta määritetty aikataulu. Tämä johti hajanaisiin tuloksiin tai yhteistyön päättymiseen hankerahoituksen loputtua.

Näytön perusteella kolmansien maiden kanssa tehtävä yhteistyö on tehokkaampaa, kun se on osa pitkäaikaisia alueellisia rakenteita ja kun se liittyy kansainvälisten yleissopimusten

[29] Useissa käynnissä olevissa merten aluesuunnittelua koskevissa EU:n rahoittamissa hankkeissa (esim. MediGreen ja NESBp) on mukana EU:n ulkopuolisia maita. Interreg-ohjelmat, joihin EU:n ulkopuoliset maat voivat osallistua tasavertaisesti EU:n jäsenvaltioiden kanssa, tarjoavat myös erityisen mahdollisuuden kehittää merten aluesuunnitteluyhteistyötä kolmansien maiden kanssa. Tällaisista hankkeista on useita esimerkkejä Mustanmeren alueen Interreg-ohjelmassa, Interreg ADRION -ohjelmassa (joka kattaa Adrianmeren ja Joonianmeren) ja Välimeren alueella.

mukaisiin ympäristövelvoitteisiin. Järjestelmälliset mekanismit, joilla tällaisesta yhteistyöstä johdetaan konkreettisia merten aluesuunnittelua koskevia säännöksiä tai koordinoituja aluesuunnittelutoimenpiteitä, ovat kuitenkin edelleen rajallisia. Kaiken kaikkiaan edistystä on tapahtunut vuoropuhelun ja tietojen jakamisen ylläpitämisessä. Tulevien suunnitteluvaiheiden jatkuvana haasteena on kuitenkin, että jäsenvaltioiden on pystyttävä sisällyttämään kolmansiin maihin liittyvät näkökohdat tiiviimmin ja johdonmukaisemmin merten aluesuunnittelun täytäntöönpanoon.

2.3. Täytäntöönpanon haasteet

Edellisen raportointisyklin jälkeen saatu kokemus merten aluesuunnittelun täytäntöönpanosta on osoittanut, että merten aluesuunnittelusta on tullut keskeinen ja vakiintunut osa EU:n meriasioiden hallinnointia. Se toimii enenevässä määrin viitekehyksenä merialueen eri käyttötapojen organisoinnille ja kansallisen ja merialuetason politiikan koordinoinnin tukemiselle. On kuitenkin useita aloja, joilla merten aluesuunnittelun roolia voitaisiin edelleen vahvistaa, jotta voidaan saavuttaa muuttuvat poliittiset tavoitteet ja vastata merialueita koskeviin kasvaviin vaatimuksiin.

Ensimmäinen haaste liittyy monialaiseen koordinointiin hallinnon eri tasoilla. Merten aluesuunnitteluun sisältyy jo yhteinen alueellinen kehys, jossa otetaan huomioon ympäristöön liittyvät, taloudelliset ja sosiaaliset tavoitteet. Energiaa, ympäristöä, kalastusta, vesiviljelyä, liikennettä, turvallisuutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevien politiikkojen välisen vuorovaikutuksen lisääntyminen tarkoittaa kuitenkin, että merten aluesuunnittelun odotetaan yhä useammin helpottavan sekä alojen välistä että kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten välistä johdonmukaisuutta. Useissa jäsenvaltioissa vastuu merten aluesuunnittelun täytäntöönpanosta jakautuu hallinnon eri tasoille, mikä lisää koordinointiprosessien monimutkaisuutta. Vaikka useimmiten koordinointimekanismeja on käytössä, niiden tehokkuus vaihtelee, ja täytäntöönpanosta saatujen kokemusten perusteella on edelleen varaa vahvistaa merten aluesuunnittelun roolia vakaana koordinoivana pilarina, joka yhdistää alakohtaiset politiikat, strategiat, tavoitteet ja täytäntöönpanovälineet hallinnon eri tasoilla. Lisäksi tilantarpeen kasvu lisää alojen tarvetta työskennellä päällekkäisillä tai vierekkäisillä alueilla, minkä vuoksi suunnittelussa on alusta alkaen sovellettava monikäyttöisyyteen perustuvaa toimintamallia tiiviissä yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Toisen haasteen muodostavat merten aluesuunnittelun alueellinen ja merialueita koskeva ulottuvuus. Merialuetason yhteistyöstä on tullut merten aluesuunnitteluprosessien vakio-ominaisuus, jota tuetaan alueellisilla yleissopimuksilla, EU:n rahoittamilla hankkeilla ja vakiintuneilla yhteistyöfoorumeilla. Geopoliittiset näkökohdat, suunnitteluvaiheiden erot, kansalliset toimivaltuudet ja eri täytäntöönpanomallit voivat kuitenkin rajoittaa sitä, missä määrin alueelliset tavoitteet ovat järjestelmällisesti nähtävissä alueita koskevissa tuloksissa. Alueellisten toimintamallien vahvistaminen voisi auttaa lisäämään johdonmukaisuutta siinä, miten jaettuihin paineisiin, kumulatiivisiin vaikutuksiin ja rajat ylittäviin infrastruktuuritarpeisiin vastataan kunnioittaen samalla kansallista toimivaltaa.

Haasteen muodostaa myös se, että välineitä on tärkeää yhdenmukaistaa ympäristöpolitiikan, erityisesti meristrategiapuitedirektiivin ja siihen liittyvien luonnonsuojelu- ja ennallistamisvaatimusten ja -puitteiden, sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevien tavoitteiden kanssa. Merten aluesuunnitteluprosessit ovat yleensä menettelyiltään hyvin linjassa näiden toimintapolitiikkojen kanssa, erityisesti strategisten ympäristöarviointien ja

tietojen jakamisen osalta. Koska toimintapoliittisissa tavoitteissa keskitytään yhä enemmän ekosysteemien tilaan, palautumiskykyyn ja ennallistamiseen sekä niiden ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, merten aluesuunnittelua on tarpeen selkeyttää edelleen sen varmistamiseksi, että se tukee näiden tavoitteiden muuntamista aluesuunnittelupäätöksiksi. Merten aluesuunnittelua selkeytetään muun muassa kiinnittämällä enemmän huomiota maa- ja merialueiden vuorovaikutukseen, rannikkoalueiden haavoittuvuuteen ja ilmastosta johtuvien muutosten alueellisiin vaikutuksiin sekä säilyttämällä tuki sinisen talouden alojen kestävälle kehitykselle.

Uusia haasteita liittyy myös tietojen ja osaamisen organisointiin ja käyttöön. Meritietoinfrastruktuurin ja päätöksenteon tukivälineiden kehittämisessä merten aluesuunnittelua varten on edistytty merkittävästi, usein EU:n tason aloitteiden ja alueellisen yhteistyön pohjalta. Merten aluesuunnittelun kehittymisen myötä halutaan vahvistaa yhteyksiä valtamerten havainnointi- ja seurantajärjestelmiin, jotta voidaan tukea mukautuvaa suunnittelua, edistää kumulatiivisten vaikutusten ymmärtämistä ja parantaa päätöksenteon tietopohjaa kaikilla politiikanaloilla.

Merialueita koskevien EU:n aloitteiden kasvava määrä viittaa siihen, että johdonmukaisuutta ja yksinkertaistamista on tarpeen lisätä koko poliittisessa toimintaympäristössä. Merten aluesuunnittelun odotetaan toimivan yhä useammin useiden eri alojen, strategioiden, suunnitelmien ja raportointivaatimusten yhtymäkohdassa. Vaikka tämä osoittaa, että merten aluesuunnittelulla on potentiaalia toimia yhdistävänä voimana, se korostaa myös sitä, että merten aluesuunnittelussa on tärkeää vähentää nykyisen hallinnoinnin monimutkaisuutta sen lisäämisen sijaan. Eri toimintapolitiikkojen tavoitteiden, aikataulujen ja tietovirtojen yhdenmukaistaminen voisi parantaa merten aluesuunnittelun tehokkuutta keskeisenä suunnittelu- ja koordinointivälineenä.

Kaiken kaikkiaan edellä esitetyt haasteet korostavat mahdollisuutta hyödyntää merten aluesuunnittelussa merten aluesuunnitteludirektiivissä muodostettua vankkaa perustaa. Peräkkäisistä suunnitteluvaiheista saatujen kokemusten pohjalta on hyvä pohtia, miten merten aluesuunnittelua voitaisiin edelleen vahvistaa EU:n valtamerten hallinnoinnin keskeisenä pilarina muun muassa merten aluesuunnitteludirektiivin tulevan tarkistuksen ja kesäkuussa 2025 hyväksytyssä valtamerisopimuksessa[30] ilmoitetun tulevan valtamerisäädöksen laatimisen yhteydessä.

3. TULEVAT TOIMET

Merten aluesuunnitteludirektiivin hyväksymisen jälkeen EU:n merivesiä koskeva politiikka ja oikeudellinen kehys ovat kehittyneet merkittävästi. Merten aluesuunnitelmia laaditaan nyt tilanteessa, jossa merellä tuotettavan uusiutuvan energian käyttöönotto kiihtyy, ympäristönsuojelu- ja ennallistamistavoitteita kasvatetaan, turvallisuutta ja palautumiskykyä koskevista näkökohdista tulee yhä keskeisempiä ja valtamerten yhdennettyä hallinnointia koskevat odotukset kasvavat. Tämän kehityksen myötä merten aluesuunnittelun strateginen merkitys tärkeimpänä koordinointivälineenä korostuu, ja samalla sen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon liittyvät rajoitukset tulevat ilmi.

[30] COM(2025) 281 final; https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/european-ocean-pact.

Merten aluesuunnittelu tunnustetaan laajalti yhdeksi harvoista välineistä, jotka pystyvät yhdistämään eri merialojen alakohtaiset toimintapolitiikat, ympäristötavoitteet ja alueellisen päätöksenteon. Merten aluesuunnittelun täytäntöönpanosta saadut kokemukset ovat kuitenkin tuoneet esiin rakenteellisia haasteita. Niitä ovat muun muassa ekosysteemiin perustuvan lähestymistavan kaltaisten keskeisten käsitteiden epäjohdonmukainen tulkinta, maa- ja merialueiden vuorovaikutuksen vaihteleva toteuttaminen, merialan sidosryhmien epätasainen huomioon ottaminen, tietoja ja seurantaa koskevien toimintamallien hajanaisuus sekä rajalliset valmiudet koordinoida rajat ylittäviä ja kolmansien maiden kanssa tehtäviä suunnittelutuloksia.

Tässä yhteydessä on ilmoitettu tulevasta valtamerisäädöksestä, joka on osa eurooppalaista valtamerisopimusta. Valtamerisopimuksella luodaan yhteinen EU:n kehys valtamerten terveyden suojelemista ja sinisen talouden kestävää kehittämistä varten. Valtamerisäädös on tarkoitettu valtamerten hallinnointia koskevaksi lippulaiva-aloitteeksi, joka laaditaan merten aluesuunnitteludirektiivin tarkistuksen pohjalta. Sen tavoitteena on vahvistaa ja nykyaikaistaa merten aluesuunnittelua strategisena välineenä, joka tukee valtamerisopimuksen painopisteitä ja niiden täytäntöönpanoa lisäämällä kansallisen tason monialaista koordinointia ja ottamalla käyttöön paremmin organisoidun merialueita koskevan toimintamallin. Tämän täytäntöönpanokertomuksen havainnot muodostavat ajantasaisen tietopohjan direktiivin 2014/89/EU uudelleentarkastelua ja tulevan valtamerisäädöksen laatimista varten.

Yhteenvetona voidaan todeta, että tämä kertomus osoittaa merten aluesuunnittelun siirtyneen EU:ssa uuteen kypsyysvaiheeseen, vaikka siihen liittyy edelleen myös haasteita. Monet jäsenvaltiot ovat saavuttaneet toisen tai kolmannen suunnitteluvaiheen, ja ne keskittyvät yhä enemmän merten aluesuunnitelmien uudelleenarviointiin ja kohdennettuun ajan tasalle saattamiseen sekä täytäntöönpanon seurantaan. Näin voidaan siirtyä kohti osallistavampaa, kokonaisvaltaisempaa ja tavoitteellisempaa suunnittelua, joka sisältää selkeämmät päätöksentekosäännöt ja vahvemmat yhteydet seurantaan ja mukautuvaan hallinnointiin ja jossa on parannettu sekä toimintapolitiikkojen että eri merialueiden välistä johdonmukaisuutta.